



Validatieprocedure VKO

Juni 2009

INHOUD

Inleiding	3
De kwaliteitszorg van een hogeschool.....	3
De vier validatievragen.....	5
Zelfvaluatierapport ten behoeve van de validatie.....	8
Het bezoek aan de hogeschool	9
De rapportage van de VKO.....	9
Planning van validaties.....	10
Administratieve afhandeling.....	11
Bijlage 1 Instellingsbesluit validatiecommissie kwaliteitszorg onderzoek.....	12
Bijlage 2 Vastgestelde branche-afspraken over onderzoeksevaluaties.....	16
Bijlage 3 Checklist VKO t.a.v. het zelfevaluatierapport.....	20
Bijlage 4 Planning van validaties.....	21

Inleiding

De VKO is door het bestuur van de HBO-raad geïnstalleerd middels een instellingbesluit voor de periode 2009-2015 (zie bijlage 1). De taak van de VKO is het valideren van de kwaliteitszorgsysteem van een hogeschool, voor zover de kwaliteitszorg betrekking heeft op het *onderzoek* van de hogeschool.

De VKO beoordeelt *niet* de kwaliteit van onderzoek(seenheden), want dat is het terrein van externe evaluatiecommissies en betreft de verantwoordelijkheid van de hogeschool zelf. De VKO beoordeelt de mate waarin de hogeschool haar onderzoekskwaliteit, onder meer door middel van die externe onderzoeksevaluaties, op overtuigende wijze bewaakt en verbetert. De vraag die de VKO feitelijk beantwoordt is of de hogeschool *in control* is ten aanzien van de kwaliteit en impact die ze met het onderzoek nastreeft.

In het kwaliteitszorgstelsel waar VKO onderdeel vanuit maakt ligt het accent op ontwikkelen en verbeteren. Voor de VKO betekent dit dat ze weliswaar geacht wordt een valdiatie-uitspraak te doen, maar dat de essentie ligt in het voorhouden van een spiegel, het maken van analyses en het doen van aanbevelingen die de hogescholen verder kunnen helpen. Hogescholen geven immers pas sinds de introductie van lectoraten in 2002 serieus vorm aan de onderzoeksfunctie en hebben baat bij kritische doch constructieve feedback in deze opbouwfase.

De VKO is onafhankelijk en bepaalt haar werkwijze binnen het kader dat daartoe door de gezamenlijke hogescholen en haar stakeholders is ontwikkeld. Dat kader ligt vast in het *basisdocument kwaliteitszorg onderzoek hogescholen 2009-2015* (zie www.vkohogescholen.nl). Na 2 jaar validatie-ervaringen zal het kader worden geëvalueerd en eventueel worden bijgesteld.

De kwaliteitszorg van een hogeschool

Kwaliteitszorg wordt in het basisdocument gedefinieerd als "het systematische en dynamische geheel van beleid, organisatie, procedures, processen, en middelen, gericht op het permanente handhaven en verhogen van de kwaliteit van het onderzoek binnen de hogeschool, door middel van cyclisch evalueren en verbeteren." Het laatste zinsdeel is beslist niet het minst belangrijke: het accent ligt op evalueren en verbeteren.

Bij de beoordeling van de kwaliteitszorg door de VKO staan de evaluaties van onderzoekseenheden daarom ook centraal. De hogeschool organiseert de evaluaties van onderzoekseenheden zelf en dient zich daarbij te houden aan de afspraken die hogescholen daarover gezamenlijk hebben vastgelegd via het basisdocument. Die afspraken (zie bijlage 2) hebben onder meer betrekking op de evaluatiefrequentie, de onafhankelijkheid en deskundigheid van beoordelaars, te behandelen onderwerpen, te beantwoorden evaluatievragen en de wijze van rapporteren.

De VKO zal onder meer beoordelen of het naleven van die afspraken in de praktijk leidt tot adequate kwaliteitsbewaking en bestudeert daartoe een aantal evaluatietrajecten die de hogeschool in de afgelopen periode heeft laten uitvoeren (of nog zal uitvoeren).

Bij de validatie door de VKO staat de opzet, uitvoering en doorwerking van de externe evaluaties van onderzoekseenheden centraal. De uiteindelijke validatie richt zich echter op het instellingsniveau. Het uitgangspunt daarbij is dat de evaluaties van onderzoekseenheden onderdeel uitmaken van het kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool. Er wordt systematiek en daarmee samenhang en consistentie veronderstelt, zoals tussen:

- hogeschoolmissie en kwaliteitsbegrip
- kwaliteitsbegrip en kwaliteitsindicatoren
- gewenste evaluatiepraktijk en daarvoor geldende randvoorwaarden
- uitkomsten van evaluaties en ingezette verbetermaatregelen
- etc.

Samenhang en consistentie vormen dus belangrijke criteria bij de vraag of de hogeschool 'in control' is ten aanzien van haar onderzoekskwaliteit.

Van belang is verder dat de VKO de kwaliteitszorg bekijkt vanuit de eigen missie en doelstellingen van de instelling. Ze redeneert vanuit de strategische keuzes die de hogeschool daarbij maakt en heeft gemaakt. Het is niet aan de VKO om te bepalen of de hogeschool goed onderzoek verricht; wel om de relevantie, samenhang, consistentie, borging en prestaties van de kwaliteitszorg te beoordelen in het licht van die keuzes en doelstellingen.

De vier validatievragen

De VKO beoordeelt dus niet alleen de opzet en uitvoering van de onderzoeksevaluaties maar ook de inbedding in het kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, met aandacht voor samenhang, randvoorwaarden voor kwaliteitszorg en vooral ook het gevoerde verbeterbeleid.

Bovengenoemde uitgangspunten en accenten hebben uiteindelijk geleid tot de vaststelling van de volgende vier 'validatievragen' in het basisdocument:

1. Is er sprake van voldoende structuur en samenhang in de kwaliteitszorg van de hogeschool (ten aanzien van onderzoek)?
2. Zijn er voldoende randvoorwaarden voor de uitvoering van de kwaliteitszorg (ten aanzien van onderzoek)?
3. Worden de onderzoeksevaluaties op deskundige en onafhankelijke wijze uitgevoerd en conform de branche-afspraken hierover?
4. Worden evaluaties gebruikt voor de handhaving en verbetering van de kwaliteit van het onderzoek en de organisatie?

Op deze vier vragen dient de VKO bij elke hogeschool een antwoord te geven als essentie van de validatie. Daarbij wordt niet sec een antwoord in termen van ja/nee verwacht maar een op ontwikkeling en verbetering gerichte rapportage. Of zoals het in het basisdocument is verwoord: *Een gedocumenteerd bewijs (lees: validatierapport) dat een afdoende mate van zekerheid biedt dat het door de hogeschool gehanteerde kwaliteitszorgsysteem daadwerkelijk leidt en zal blijven leiden tot het permanente bewaken en verbeteren van het onderzoek en de organisatie van dat onderzoek.* Het gaat hierbij om een onderbouwde en genuanceerde kwalitatieve conclusie ten aanzien van het functioneren van het systeem in meerdere opzichten en op meerdere dimensies, en hierop gebaseerde aanbevelingen voor verbetering.

In het basisdocument is elk van de vier validatievragen nader omschreven en toegelicht. Die omschrijvingen en toelichtingen zijn bedoeld als nadere operationalisatie en daarmee richtinggevend voor zowel hogescholen als VKO. Ze vormen een mix van aandachtspunten en criteria. In onderstaande is elke validatievraag op basis van die aandachtspunten en criteria nader uitgewerkt in vragen die tijdens de validatie aan de orde zijn.

Validatievraag 1: Is er sprake van voldoende structuur en samenhang in de kwaliteitszorg van de hogeschool?

In abstracto gaat het bij deze vraag om de structurele en samenhangende wijze waarop de kwaliteit van het onderzoek binnen de hogeschool wordt bewaakt. Uit de toelichting in het basisdocument zijn daarbij de volgende meer specifieke vragen te destilleren:

- Is er consistentie tussen de missie van de hogeschool (in algemene zin, maar in het bijzonder ten aanzien van onderzoek) en de geformuleerde kwaliteitszorg?
- Is er consistentie tussen de gewenste onderzoekskwaliteit en de wijze waarop binnen de hogeschool wordt gemeten en geëvalueerd of deze kwaliteit wordt gerealiseerd?
- Is het kwaliteitszorgbeleid helder geformuleerd en geconcretiseerd in duidelijke afspraken tussen betrokkenen?
- Is er een transparante en werkbare systematiek voor de interne verantwoording (decentraal > centraal) over de kwaliteit van het onderzoek?
- Hoe is de relatie met andere kwaliteitszorgterreinen binnen de hogeschool, met name met de op accreditatie gerichte kwaliteitszorg?
- Is er een voldoende concrete hogeschoolplanning die bepaalt welke onderzoekseenheid in welke periode intern en extern wordt geëvalueerd?

Validatievraag 2: Zijn er voldoende randvoorwaarden voor de uitvoering van de kwaliteitszorg?

Bij randvoorwaarden voor kwaliteitszorg wordt gedacht aan de volgende vragen:

- Is er voldoende beschikbaarheid van mensen, middelen en tijd om uitvoering te kunnen geven aan expliciete kwaliteitsbewaking? Waar blijkt dat uit?
- Wordt er vanuit het management voldoende gewerkt aan het vergroten van bereidheid en betrokkenheid bij kwaliteitsbewaking. Wordt er een bewuste kwaliteitscultuur nagestreefd met het oog op optimale betrokkenheid?
- Blijkt dit voldoende uit de realisatie en beleving van lectoren en onderzoekers in de praktijk?

- Is er voldoende samenhang tussen de gewenste opzet en uitvoering van kwaliteitszorg enerzijds en de randvoorwaarden anderzijds.

Validatievraag 3. Worden onderzoeksevaluaties op deskundige en onafhankelijke wijze uitgevoerd en conform branche-afspraken hierover?

Bij deze vraag is de concrete evaluatiepraktijk aan de orde. De VKO neemt een aantal door de hogeschool uitgevoerde evaluatie-trajecten van een of meer (maximaal 3) onderzoekseenheden onder de loep. Daarbij wordt ten eerste nagegaan of de door hogescholen gemaakte afspraken over evaluaties (zie bijlage 2) worden nageleefd. Samengevat gaan die de afspraken over:

- opzet en inhoud van de aan de evaluatiecommissies meegegeven zelfevaluatierapporten;
- de vijf evaluatievragen die in elke externe evaluatie aan bod dienen te komen;
- het borgen van onafhankelijkheid, deskundigheid en representativiteit van de evaluatiecommissies;
- opzet en inhoud van de rapportages van deze evaluatiecommissies.

Validatievraag 4. Worden evaluaties gebruikt voor de handhaving en verbetering van de kwaliteit van het onderzoek en de organisatie?

Bij deze vierde validatievraag staat centraal het structurele verbeterbeleid binnen de instelling, met name op basis van de evaluaties van de onderzoekseenheden, zoals hierboven beschreven. Vragen die aan de orde zijn:

- Zijn de externe evaluaties aantoonbaar gericht op verdere verbetering van het onderzoek, in termen van organisatie, randvoorwaarden, beleid en processen, met als uiteindelijk doel het verder verbeteren van 'output' (producten, publicaties, etc) en 'outcome' (impact, user-value, etc.)?
- Is sprake van een systematiek waarbinnen de onderzoeksevaluaties worden gerelateerd aan de interne beleids- en verbetercyclus van zowel de onderzoekseenheid als de hogeschool?
- Is die systematiek geëxpliciteerd en uitgewerkt in afspraken.
- Is traceerbaar welke maatregelen zijn getroffen en tot welke verbeteringen deze inmiddels mogelijk al hebben geleid.

Zelfevaluatierapport ten behoeve van de validatie

De validatie wordt mede gebaseerd op een zelfevaluatierapport van de hogeschool over de kwaliteitszorg ten aanzien van onderzoek binnen de hogeschool. Het zelfevaluatierapport met bijbehorende documentatie moet de VKO een betrouwbaar beeld verschaffen van de werking van het kwaliteitszorgsysteem tot nu toe en de garanties voor het toekomstig functioneren. De volgende zaken komen daartoe in de zelfevaluatie aan bod:

- Visie op kwaliteit en kwaliteitszorg;
- Geplande en begrote inzet van mensen en middelen bij kwaliteitszorg;
- Beleid, vastgelegde afspraken en processen t.a.v. kwaliteitszorg;
- Structuur waarbinnen de kwaliteitszorg wordt uitgevoerd;
- Culturele aspecten van kwaliteitszorg (draagvlak, etc.);
- Geleverde kwaliteitszorginspanning en opgeleverde kwaliteitszorg producten tot nu toe (met name evaluatierapportages onderzoekseenheden);
- Invloed van de kwaliteitszorginspanningen op de verbetering van onderzoeksbeleid, organisatie, positionering, inbedding, etc.

Het functioneren van kwaliteitszorg kan niet los worden gezien van de missie, het beleid en de organisatie van onderzoek binnen de instelling. De VKO vormt zich over deze laatste aspecten weliswaar geen oordeel, maar kan de kwaliteitszorg alleen in die context beschouwen. Om die reden zullen de missie, het beleid en de organisatie ten aanzien van onderzoek ook helder moeten zijn voor de VKO.

De hogeschool levert het zelfevaluatierapport in concept aan, uiterlijk 8 weken voordat het validatiebezoek plaatsvindt. De secretaris van de VKO zal het door de hogeschool aangeleverde zelfevaluatierapport screenen op basis van de in bijlage 3 weergegeven checklist. Eventuele lacunes in het rapport en/of ontbrekende documentatie zal door de secretaris aan de hogeschool binnen 1 week worden gemeld. De definitieve versie wordt vervolgens uiterlijk vier weken voor het validatiebezoek door de hogeschool aangeleverd aan de VKO. De hogeschool kiest zelf of de aanlevering plaatsvindt per CD-rom of op papier. Een combinatie hierbij is ook mogelijk. De aanlevering vindt plaats in achtvoud (geldt ook voor de CD-rom).

Wat betreft de omvang van de zelfevaluatie geldt als richtlijn tussen 20 en 30 pagina's exclusief bijlagen. Uitgangspunt is dat de combinatie van rapport en bijlagen voldoende

informatief en evaluatief zij op de punten zoals in bijlage 3 benoemd. Als vanuit het zelfevaluatie rapport wordt verwezen naar bijlagen dient de verwijzing zo specifiek en concreet mogelijk te zijn, d.w.z. waar mogelijk met aanduiding van hoofdstuk en/of paginanummers.

Het bezoek aan de hogeschool

De hogeschool wordt door een deelcommissie vanuit de VKO bezocht: de voorzitter of de vice-voorzitter en twee¹ of drie 'gewone' leden. De secretaris van de VKO is bij elke validatie betrokken.

Het validatiebezoek neemt in de regel een volle dag in beslag en is als volgt opgebouwd.

- Kennismaking van de VKO deelcommissie met een delegatie vanuit de hogeschool.
- Presentatie door de hogeschool.
- Besloten vergadering VKO en eventueel nog te bestuderen materialen.
- Vraaggesprekken.
- Besloten vergadering.
- Voorlopige terugkoppeling van VKO.
- Diner.

Zowel de materiaalbestudering als de gesprekken tijdens het bezoek dienen ter verdieping, verduidelijking en ter verificatie naar aanleiding van het zelfevaluatie rapport. Om te kunnen achterhalen hoe evaluaties van onderzoekseenheden zijn uitgevoerd en welk vervolg ze hebben gehad zal de VKO nadere studie maken van in de regel drie evaluatie-trajecten die de hogeschool in de afgelopen periode heeft laten uitvoeren. De VKO bepaalt in principe welke (max.) drie trajecten worden uitgediept. Gesprekspartners vanuit de hogeschool worden op deze selectie afgestemd.

In overleg tussen VKO en hogeschool wordt vastgesteld met welke groepen er gesproken gaat worden, maar ten minste met een vertegenwoordiging vanuit:

- het bestuurlijk gezag,
- lectoren en andere onderzoekers,
- medewerkers belast met kwaliteitszorg t.a.v. het onderzoek.

De rapportage van de VKO

Het door de VKO op te leveren openbare validatierapport omvat:

- Een verantwoording van het validatieproces.

¹ Bij kleine of qua structuur ongecompliceerde instellingen. Dit is aan de VKO om te bepalen.

- De namen van de VKO-leden (deelcommissie VKO) die de validatie verricht hebben.
- Per evaluatievraag een kwaliteitsoordeel en een onderbouwing in termen van bevindingen ten aanzien van de aandachtspunten.
- Een analyse waarin de afzonderlijke bevindingen met elkaar in samenhang worden gebracht.
- Een concluderende uitspraak over de mate waarin het door de hogeschool gehanteerde kwaliteitssystem daadwerkelijk leidt en zal blijven leiden tot het permanente bewaken en verbeteren van het onderzoek en de organisatie van dat onderzoek. Deze uitspraak wordt genuanceerd naar de vier te onderscheiden aspecten waarop de vier centrale evaluatievragen betrekking hebben.
- Eventuele aanbevelingen voor verbetering van de kwaliteitszorg.

Binnen 6 weken na het validatiebezoek ontvangt de hogeschool de conceptrapportage voor een reactie op feitelijke onjuistheden. Indien de reactie daartoe aanleiding geeft zal het rapport worden bijgesteld. Een gesprek tussen delegaties van VKO en hogeschool is aan de orde als de reactie van de hogeschool daartoe aanleiding geeft. Daarna wordt het rapport door de VKO definitief vastgesteld en is het een openbaar rapport dat eventueel vergezeld kan gaan van een bijlage waarin het bestuurlijk gezag van de hogeschool zijn visie op onderdelen weergeeft. Dit kan aan de orde zijn wanneer sprake is van blijvend verschil in zienswijze, opvattingen of anderszins tussen hogeschool en VKO.

Het oordeel van de VKO kent in eerste instantie een van de twee kwalificaties 'gevalideerd' of 'voorwaardelijk gevalideerd'. Bij een voorwaardelijke validatie maken VKO en hogeschool afspraken over de termijn (maximaal twee jaar) waarbinnen de verbeteringen zijn doorgevoerd. Na die periode beoordeelt de VKO of sprake is van (onvoorwaardelijke) validatie of dat de hogeschool de kwalificatie 'niet gevalideerd' krijgt.

Planning van validaties

De zesjarige planning van de validatiebezoeken (bijlage 4) is in januari 2009 na inventarisatie van de voorkeur van de hogeschool op- en vastgesteld en gecommuniceerd met alle hogescholen. Dit impliceert dat bij alle hogescholen bekend is in welke periode het validatiebezoek plaatsvindt, voor wat betreft het jaar, het semester en de volgtijdelijkheid van de hogescholen binnen dat semester.

De VKO maakt de hierop gebadeerde concrete validatieplanning per semester bekend uiterlijk 1 juli (m.b.t. semester 1 van het erop volgende kalenderjaar) dan wel uiterlijk 1 januari (m.b.t. semester 2 van dat jaar). Hogescholen kunnen - tot uiterlijk twee maanden voor deze data (1 mei resp. 1 november) - bij de VKO de eventuele voorkeuren voor een bezoek (zijn er data waarop het bezoek wel of juist niet goed uit zou komen). De VKO houdt bij het inplannen van het bezoek rekening met deze voorkeur.

Administratieve afhandeling

Zodra de bezoekdata en de samenstelling van de bezoekende deelcommissie zijn vastgesteld zal een formele bevestiging hiervan worden toegezonden aan het college van bestuur van de hogeschool. Daarin zal ook worden aangekondigd dat vanuit de HBO-aad een factuur zal worden gestuurd met betrekking tot de financiële vergoeding² die de hogeschool via de HBO-raad voor de uitvoering van de validatie in rekening wordt gebracht.

² Het gaat hierbij om de reëel gemaakte kosten i.v.m. honoraria en reis- en verblijfkosten van de validerende VKO-leden. Bij een deelcommissie van vier VKO-leden wordt dit (conform de afspraak hierover gemaakt tijdens de algemene vergadering van 13 november 2008) geschat op ca. € 30.000,-

Bijlage 1 Instellingsbesluit validatiecommissie kwaliteitszorg onderzoek

Het bestuur van de HBO-raad, vereniging van hogescholen,

gelet op het door de vereniging in 2008 vastgestelde *basisdocument kwaliteitszorgstelsel ten aanzien van het onderzoek aan hogescholen* (hieronder verder aangeduid als *basisdocument*) als nadere uitwerking van het in 2007 vastgestelde *brancheprotocol kwaliteitszorg onderzoek*

BESLUIT

Artikel 1: Instelling

1. Er is met ingang van 23 maart 2009 een validatiecommissie kwaliteitszorg onderzoek, hierna te noemen VKO.
2. De VKO is ingesteld voor de periode 2009-2015.

Artikel 2: Samenstelling

1. De VKO bestaat uit zeven leden, waaronder de voorzitter en de vicevoorzitter.
2. De volgende leden zijn door de HBO-raad benoemd:
 - Prof. dr. P.L. (Pauline) Meurs (voorzitter);
 - Prof. dr. F.A. (Frans) van Vught (vicevoorzitter);
 - Drs. B. (Bart) van Bergen (lid);
 - Dr. C.M. (Tini) Colijn-Hooymans (lid);
 - Drs. P.M. (Paul) van Roon (lid);
 - Drs. P.M.M. (Paul) Rullmann (lid);
 - Prof. dr. H.W. (Henk) Volberda (lid).
3. De HBO-raad voorziet in het secretariaat van de VKO.

Artikel 3: Taak en werkwijze

1. De taak van de VKO is het zesjaarlijkse evalueren en valideren van de kwaliteitszorgsystemen van hogescholen op het aggregatieniveau van de instelling, voor zover de kwaliteitszorg betrekking heeft op het (praktijkgerichte) onderzoek van de hogeschool.
2. De VKO hanteert het in het basisdocument beschreven validatiekader bij het valideren van de kwaliteitszorg van elke hogeschool en komt onafhankelijk en objectief tot een validatiebesluit.

3. De VKO komt op basis van haar evaluerende activiteiten tevens tot analyses en aanbevelingen voor verdere verbetering van het kwaliteitssysteem van de hogeschool.
4. De VKO baseert haar validatiebezoek op een door de hogeschool uitgevoerde zelfevaluatie. Het basisdocument specificiert de eisen die aan zelfevaluatie en validatiebezoek inclusief de op te leveren rapportages worden gesteld.
5. De VKO bepaalt haar eigen procedures en werkwijze ten aanzien van het validatiebezoek, de validatie en de oplevering van de rapportages binnen de kaders van het basisdocument.
6. De VKO brengt op basis van elk validatiebezoek een openbaar validatierapport uit zoals bedoeld in het basisdocument, nadat hoor en wederhoor heeft plaatsgevonden.
7. Indien de VKO tot een *voorwaardelijke* validatie heeft geoordeeld worden afspraken gemaakt voor een vervolvalidatie binnen een termijn van twee jaar. Daarop baseert de VKO of sprake is van *onvoorwaardelijke* validatie of dat geen validatie wordt verleend.

Artikel 4: Rapportage en informatievoorziening

1. De besturen van de hogescholen dragen er zorg voor dat elk rapport van een externe evaluatiecommissie als bedoeld in het bovengenoemde basisdocument, vergezeld van het eventuele bestuursstandpunt over dat rapport, binnen een maand na het openbaar maken van het rapport ter kennis van de VKO wordt gebracht.
2. De besturen van de hogescholen dragen er zorg voor dat een gedocumenteerd zelfevaluatierapport tijdig ter beschikking wordt gesteld aan de VKO en dat een validatiebezoek kan plaatsvinden, beide conform de kaders die daaraan middels het basisdocument zijn gesteld en de procedures die binnen die kaders door de VKO worden opgesteld.
3. De VKO draagt er zorg voor dat elk validatierapport ter beschikking wordt gesteld aan de HBO-raad en de Minister van OCW.
4. De VKO draagt er zorg voor dat de door haar ontvangen externe *evaluatierapporten* vanuit de hogescholen alsmede de door haar zelf gepubliceerde *validatierapporten* vrij verkrijgbaar zijn via de website van de VKO.

Artikel 5: Geldmiddelen

1. De basisinfrastructuur van de VKO (t.b.v. secretariaat, communicatie en algemene vergaderingen) wordt gefinancierd met de jaarlijks te indexerende doelcontributie van de hogescholen.

2. De reëel gemaakte kosten (honoraria en reiskosten van de betreffende deelcommissie VKO) per validatie worden via de HBO-raad bij de betreffende hogeschool in rekening gebracht.
3. De VKO-leden ontvangen via de HBO-raad een jaarlijkse vergoeding op basis van het aantal verrichte validaties en bijgewoonde VKO vergaderingen.

Artikel 6: Planning

1. De validaties door de VKO vinden plaats in de volgende vastgestelde volgorde:
2009: Hogeschool Utrecht, Gerrit Rietveld Academie, Hogeschool Zuyd;
2010: Hogeschool van Beeldende Kunsten Muziek en Dans, Hogeschool van Amsterdam,
De Haagse Hogeschool, Hogeschool INHOLLAND, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Hanzehogeschool Groningen;
2011: Fontys Hogescholen, Hogeschool Leiden, Aeres Groep, Gereformeerde Hogeschool Zwolle, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Saxion Hogescholen;
2012: Hogeschool Zeeland, Interactum (Hogeschool IPABO, Marnix Academie, Hogeschool Domstad, Iselinge Hogeschool, Hogeschool De Kempel en Katholieke PABO Zwolle; Hogeschool Edith Stein separaat), Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, Stenden Hogeschool, Hogeschool Helicon, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten;
2013: Codarts Hogeschool voor de Kunsten, Van Hall Larenstein, Hogeschool Rotterdam, NHTV internationale hogeschool Breda, ArtEZ hogeschool voor de kunsten, Windesheim;
2014: Avans Hogeschool, Design Academy Eindhoven, Driestar educatief, HAS Den Bosch, Christelijke Hogeschool Ede, Hotelschool Den Haag.
2. Van deze planning kan alleen worden afgeweken in uitzonderlijke situaties. VKO, HBO-raad en betreffende hogescho(o)l(en) treden met elkaar in overleg indien volgens een van deze partijen sprake is van een situatie die wijziging in de planning noodzakelijk maakt. Het bestuur van de HBO-raad stelt de gewijzigde planning vast en communiceert deze via de geëigende kanalen.
3. De specifieke planning per validatietraject wordt in overleg tussen VKO en hogeschool gemaakt, e.e.a. conform de procedures van de VKO.

Artikel 7: Evaluatie

1. Na twee jaar (gerekend vanaf de eerste validatie) zal het overkoepelende kwaliteitszorgstelsel -en daarbinnen de rol en het functioneren van de VKO- worden geëvalueerd op basis van de opgedane ervaringen. Hierop wordt mede

- gebaseerd of en welke eventuele tussentijdse aanpassingen in samenstelling, organisatie en werkwijzen nodig zijn.
2. Ruim voor het aflopen van de periode waarop dit instellingsbesluit betrekking heeft zal het stelsel -en daarbinnen de rol en het functioneren van de VKO - worden geëvalueerd met het oog op de vormgeving en invulling van de kwaliteit zorg t.a.v. onderzoek in de erop volgende periode.

Den Haag, 23 maart 2009

D. Terpstra,
voorzitter HBO-raad

Bijlage 2 Vastgestelde branche-afspraken over onderzoeksevaluaties

De branche-afspraken ten aanzien van de externe evaluaties die elke hogeschool zelf organiseert hebben betrekking op de evaluatiefrequentie en evaluatie-eenheid, de aard en inhoud van de op te leveren zelfevaluatie-rapporten als ook op de samenstelling van de evaluatiecommissies en de mee te geven opdracht aan die commissies. Deze aspecten zijn hieronder nader geconcretiseerd.

Algemeen

- I. Elke hogeschool draagt zorg voor een eigen kwaliteitszorgbeleid dat in ieder geval elke zes jaar leidt tot evaluatie van zelf te kiezen onderzoekseenheden (lectoraten, groepen en/of kenniscentra). Een onderzoekseenheid wordt globaal omschreven als een samenhangende groep onderzoekers die vanuit dezelfde missie hun onderzoek verrichten.
- II. Vanuit het organisatiemodel van de hogeschool zal logisch kunnen worden afgeleid welke evaluatie-eenheid voor de hand ligt. Daarnaast kunnen inhoudelijke en/of efficiency overwegingen een rol spelen om bijvoorbeeld eenheden binnen eenzelfde domein, thema te combineren in één evaluatie. Op basis hiervan kan door de hogeschool de zesjaarlijkse planning van onderzoeksevaluaties worden gemaakt.

Zelfevaluaties

- I. Aan de externe onafhankelijke evaluatie van de onderzoekseenheid gaat een zelfevaluatie vooraf. Deze resulteert in een zelfevaluatie-rapport. Enerzijds moet het zelfevaluatie-rapport een feitelijk beeld geven van de eenheid in termen van doelen, organisatie, samenstelling, activiteiten en resultaten. Anderzijds zal het rapport antwoord geven op een aantal kritische vragen ten aanzien van het realiseren van eigen missie en doelen.
- II. Voor wat betreft het eerste -de feitelijke kant- geldt dat het zelfevaluatie-rapport (inclusief bijlagen) een adequate beschrijving, inzicht in - en overzicht geeft ten aanzien van:
 - a. De missie van de onderzoekseenheid.
 - b. De onderzoeksthema's en het onderzoeksportfolio.
 - c. Het onderzoeksprofiel in termen van wetenschappelijke standaarden en onderzoeksmethoden en -technieken.
 - d. De inbedding en positionering van de eenheid binnen de instelling op organisatorisch, strategisch en HRM gebied.
 - e. De omvang van de eenheid in termen van mensen en (financiële) middelen.
 - f. De kwaliteit van de onderzoekers uitgedrukt in opleiding, graad, ervaring, nevenactiviteiten.

- g. De samenwerkingsverbanden en inhoudelijke relaties binnen de hogeschool als ook extern met organisaties, instellingen en bedrijven, zowel regionaal, landelijk als internationaal.
 - h. De publicaties, presentaties en andere producten die het onderzoek van de eenheid in de afgelopen periode heeft opgeleverd
 - i. Gegevens over impact en waardering van het onderzoek t.a.v.:
 - i. Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein
 - ii. Beroepspraktijk en samenleving
 - iii. Onderwijs en scholing
- III. Het zelfevaluatierapport bevat verder ter introductie een verantwoording van de zelfevaluatie in termen van aanpak, werkwijze, betrokkenen, etc. en een concluderende samenhangende slotanalyse in de vorm van sterktes en zwaktes, verbetermaatregelen en prioriteiten voor de komende tijd. De zelfevaluaties zijn (zoveel als haalbaar) mede gebaseerd op evaluaties door interne en externe stakeholders.
- IV. Tenslotte zal de zelfevaluatie de onafhankelijke evaluatiecommissie in staat moeten stellen om de vijf evaluatievragen (zie hieronder) te kunnen beantwoorden.

Evaluatiecommissies

- I. De zelfevaluatierapporten worden gebruikt als input voor de dialoog met de externe evaluatiecommissies. Deze commissies bestaan uit onafhankelijke deskundigen.
- a. *Onafhankelijk* wordt hier gedefinieerd als onafhankelijk van te beoordelen onderzoekseenheid. De instelling kan er wel voor kiezen om een constant element in de commissie op te nemen (bijvoorbeeld de interne auditor of een vaste secretaris) ten einde de vergelijkbaarheid van de diverse onderzoeksevaluaties te bevorderen.
 - b. Onder *deskundigen* wordt verstaan peers (lectoren en onderzoekers) en stakeholders, representatief voor:
 - i. het aan het onderzoek gelieerde onderwijs
 - ii. de relevante beroepspraktijk
 - iii. het relevante onderzoeksdomeinen
 - iv. de relevante internationale omgeving
- II. Op basis van de zelfevaluaties, eventueel aangevuld met andere door de instelling relevant geachte rapportages, gaan door de hogeschool benoemde evaluatiecommissies van peers en stakeholders het gesprek aan met de te evalueren onderzoekseenheden.
- III. De commissies krijgen een contractueel uitgewerkte en ingekaderde opdracht om:
- a. zelfevaluatie en relevante stukken te bestuderen
 - b. op basis hiervan te spreken met een vertegenwoordiging van interne en externe betrokkenen (management, lectoren en andere medewerkers, stakeholders).

- c. te rapporteren over bevindingen en aanbevelingen
- IV. De rapportages geven een onderbouwd en gedocumenteerd antwoord op de hierboven geformuleerde vijf evaluatievragen. Deze rapportages worden eerst voorgelegd aan de geëvalueerde onderzoekseenheden en het bestuurlijk gezag van de instelling voor hoor- en wederhoor en uiteindelijk worden de rapporten door de evaluatiecommissies vastgesteld. De hogeschool maakt de rapportages openbaar en stuurt onder meer een exemplaar naar de VKO.

Evaluatievragen

- I. De evaluatiecommissie dient de volgende vijf evaluatievragen te beantwoorden:
1. Is er voldoende relevante productiviteit, impact, waardering en erkenning op het gebied van:
 - i. kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;
 - ii. valorisatie naar beroepspraktijk en maatschappij;
 - iii. de betekenis voor onderwijs en scholing?
 2. Vindt een en ander plaats vanuit een relevante en uitdagende missie en een helder onderzoeksprofiel?
 3. Worden de missie en het onderzoeksprofiel geborgd door het portfolio en de wijze waarop de eenheid is georganiseerd?
 4. Is de inzet van mensen en middelen daarbij toereikend in kwalitatief en kwantitatief opzicht?
 5. Zijn de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties daarbij voldoende relevant, intensief en duurzaam?

Toelichting bij de evaluatievragen:

Bij vraag 1 is feitelijk aan de orde of de eenheid onderzoek verricht van 'goede' kwaliteit in de zin van relevant, wetenschappelijk valide en met de gewenste impact. Ten aanzien van de uitsplitsing van deze vraag in de drie genoemde gebieden (kennisontwikkeling, beroepspraktijk/samenleving en onderwijs) gelden de volgende BKO-kenmerken van het praktijkgerichte onderzoek:

- *Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein.* Het onderzoek aan de hogescholen is wetenschappelijk valide. De gegenereerde kennis en inzichten moeten geldig en betrouwbaar zijn. Kennis en inzichten worden via uiteenlopende kanalen aan de diverse doelgroepen overgebracht: via wetenschappelijke publicaties, via bijdragen aan professionele bladen, via voordrachten en presentaties en via uiteenlopende media zoals internet, kranten, radio en tv. Het onderzoek aan hogescholen is gevarieerd. De aanpak is vaak multi- en/of transdisciplinair.
- *Beroepspraktijk en maatschappij.* Het onderzoek aan hogescholen is geworteld in de beroepspraktijk en sterk gebonden aan een toepassingscontext. De vraagstellingen worden ingegeven door de professionele praktijk ('real life'-situaties), in zowel profit- als non-profitsectoren. Het onderzoek genereert

vervolgens kennis, inzichten en producten die bijdragen aan het oplossen van de problemen in de beroepspraktijk en/of aan de ontwikkeling van deze beroepspraktijk. Het richt zich daarbij ook op strategische vragen en de langere termijn. Het type praktijkgericht onderzoek dat wordt verricht, de wijze waarop kennis en inzichten worden gedocumenteerd en gedeeld, het soort producten dat dit oplevert, en de vormgeving van de netwerken zijn afgestemd op wat in de verschillende sectoren van de beroepspraktijk adequaat is.

- *Onderwijs en scholing*. Het onderzoek aan hogescholen kent een sterke verbinding met de andere activiteiten van het hoger beroepsonderwijs. Dit betreft allereerst de verbinding met het onderwijs. Docenten maken deel uit van de lectoraten en onderzoekcentra. Via stages, opdrachten en leeronderzoek zijn studenten actief betrokken bij het onderzoek. Het onderzoek heeft een vernieuwende werking op het curriculum en draagt bij tot verdere professionalisering van de staf.

Wat hierbij 'goede' dan wel 'excellente' onderzoekskwaliteit is hangt deels af van de eigen ambities op deze gebieden. Vandaar dat in de tweede vraag de relatie met de eigen missie wordt gelegd. De uitdagendheid en relevantie van die missie zijn daarbij ook kwaliteitskwesities.

De vragen 3 t/m 5 betreffen de belangrijke voorwaarden om de missie en de daarvan afgeleide gewenste onderzoekskwaliteit te kunnen realiseren, zoals de organisatorische inbedding (vraag 3), de inzet van personeel en middelen (vraag 4) en de interne en externe relaties (vraag 5). Wat deze laatste vraag betreft is het volgende BKO-kenmerk van toepassing.

- Het onderzoek aan hogescholen, de kenniscreatie en de kenniscirculatie vinden plaats binnen (duurzame) netwerken met externe partijen. Het onderzoek aan hogescholen wordt vormgegeven binnen een scala van organisatorische verbanden, waaronder lectoraten en onderzoekcentra. Deze delen kennis en inzichten met bedrijven en instellingen, voeren praktijkgericht onderzoek uit en ontwikkelen, meestal in coproductie met externe partijen, nieuwe kennis, inzichten en producten.

Bijlage 3 Checklist VKO t.a.v. het zelfevaluatierapport

Is het rapport voldoende informatief over:	
1. De hogeschool als zodanig:	
Missie, profiel, onstaansgeschiedenis, organisatie, strategisch plan, omvang.	
2. Het onderzoek binnen de hogeschool:	
Missie, beleid en organisatie ten aanzien van het onderzoek binnen de hogeschool.	
Aard en omvang van het onderzoek.	
Aard van de stakeholders; hun betrokkenheid en belang bij het onderzoek.	
Met het onderzoek beoogde ontwikkeling en innovatie.	
Onderscheid naar sectoren en thema's.	
3. Kwaliteitszorg	
Visie op kwaliteit en kwaliteitszorg	
Geplande en begrote inzet van mensen en middelen bij kwaliteitszorg;	
Beleid, vastgelegde afspraken en processen t.a.v. kwaliteitszorg;	
o Hoe wordt kwaliteit gemeten en geevalueerd.	
o Hoe zijn de BKO-afspraken t.a.v. onderzoeksevaluaties (onafhankelijkheid en deskundigheid) vastgelegd.	
o Planning van evaluaties en andere activiteiten.	
Structuur waarbinnen de kwaliteitszorg wordt uitgevoerd;	
o Wat is de onderzoekseenheid voor evaluatie.	
o Hoe verhoudt zich centraal tot decentraal.	
o Samenhang met accreditatie.	
Culturele aspecten van kwaliteitszorg (draagvlak, etc.);	
o Welke kwaliteitscultuur wordt nagestreefd en hoe.	
o Bereidheid en betrokkenheid.	
Geleverde kwaliteitszorginspanning en opgeleverde kwaliteitszorgproducten tot nu toe (met name evaluatierapportages onderzoekseenheden);	
Invloed van de kwaliteitszorginspanningen op de verbetering van onderzoeksbeleid, organisatie, positionering, inbedding, etc.	
o Structureel verbeterbeleid.	
o Welke maatregelen getroffen n.a.v. onderzoeksevaluaties.	
Is het rapport voldoende evaluatief in termen van de volgende vragen:	
1. Is er sprake van voldoende structuur en samenhang in de kwaliteitszorg van de hogeschool (ten aanzien van onderzoek)?	
2. Zijn er voldoende randvoorwaarden voor de uitvoering van de kwaliteitszorg (ten aanzien van onderzoek)?	
3. Worden de onderzoeksevaluaties op deskundige en onafhankelijke wijze uitgevoerd en conform de branche-afspraken hierover?	
4. Worden evaluaties gebruikt voor de handhaving en verbetering van de kwaliteit van het onderzoek en de organisatie?	

Bijlage 4 Planning van validaties

Semester*	**	Hogeschool
2009 II	1	Hogeschool Utrecht
	2	Gerrit Rietveld Academie
	3	Hogeschool Zuyd
2010 I	1	Hogeschool van Beeldende Kunsten Muziek en Dans
	2	Hogeschool van Amsterdam
	3	De Haagse Hogeschool
2010 II	1	Hogeschool INHOLLAND
	2	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
	3	Hanzehogeschool Groningen
2011 I	1	Fontys Hogescholen
	2	Hogeschool Leiden
	3	Aeres Groep (CAH Dronten, STOAS Hogeschool)
2011 II	1	Gereformeerde Hogeschool Zwolle
	2	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
	3	Saxion Hogescholen
2012 I	1	Hogeshool Zeeland
	2	Interactum: Hogeschool IPABO, Marnix Academie, Hogeschool Domstad, Iselinge Hogeschool, Hogeschool De Kempel en Katholieke PABO Zwolle (Hogeschool Edith Stein separaat).
	3	Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
2012 II	1	Stenden Hogeschool
	2	Hogeschool Helicon
	3	Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
2013 I	1	Codarts, Hogeschool voor de Kunsten
	2	Van Hall Larenstein
	3	Hogeschool Rotterdam
2013 II	1	NHTV internationale hogeschool Breda
	2	ArtEZ hogeschool voor de kunsten
	3	Windesheim
2014 I	1	Avans Hogeschool
	2	Design Academy Eindhoven
	3	Driestar educatief
2014 II	1	HAS Den Bosch
	2	Christelijke Hogeschool Ede
	3	Hotelschool Den Haag

* I = jan-juni II = aug- dec

** Bij de volgtijdelijkheid kan worden uitgegaan van de volgende betekenissen van cijfers 1,2 en 3.

Semester 1

- 1 = jan/feb
- 2 = maart/april
- 3 = mei/juni

Semester 2

- 1 = aug/sept/okt
- 2 = okt/nov
- 3 = nov/dec

